

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

«Ο άνθρωπος που δεν αισθάνεται τη μουσική και δεν συγκινείται από την αρμονία των ήχων, είναι πλασμένος για προδοσία και δόλο», είπε ο Σαίξπηρ. «Δεν υπάρχει άλλη τέχνη που να μας εκπνέει περισσότερο, που να μας θίγει βαθύτερα, που να επενεργεί πιο άμεσα από τη μουσική», είπε ο Σοπενχάουερ.

Οι δύο αυτοί αφορισμοί, ο του μεγάλου Άγγλου δραματουργού και ο του μεγάλου Γερμανού φιλοσόφου, μιλούν για τη δύναμη, τη γοητεία και την εβερτυτική επίδραση της τέχνης επί του ανθρώπου. Αναφέρονται βέβαια άποκλειστικά στη μουσική, άλλ' αυτό δεν σημαίνει ότι οι άλλες αδελφές τέχνες επιδρούν λιγότερο εβερτυτικά και εξωψυχικά. Όλες οι καλές τέχνες και όλοι οι τίμιοι και συνεδητοί καλλιτέχνες, προς ένα τείνουν σκοπό: στην καλύτερευση, στην τελειοποίηση, στην άραιοποίηση της ζωής.

Τό φτεινό καλοκαίρι είχε έπισκεφθή την Κύπρο ή μεγάλη μας τραγωδός Μαρίκα με τό δριστο Θεατρικό συγκρότημά της. Ό εκεί Γενικός Πρόεδρος της Έλλάδος κ. Ανδρέας Παππάς, ένας θαυμάσιος διπλωμάτης που νιώθει πολύ από τέχνη και γι' αυτό την έκτιμά και πιστεύει στην άποστολή της, στη δειξίωση που έδωσε προς τιμή του έκλεκτου θιάσου, είπε, προσφωνώντας, μερικά όμορφα λόγια για την τέχνη και τον καλλιτέχνη, από τά όποια θα παραθέσω ένα μικρό άποσπασμα που τό βρίσκω πολύ σχετικό με τό θέμα του σημειώματός μου: «Η άποστολή των καλλιτεχνών, είπε ο κ. Παππάς, συνίσταται στο να μεταδίδουν Ιερές συγκινήσεις σ' εκείνους που τους παρακολουθούν, ώστε βγαίνοντας από τους ναούς της Τέχνης να αισθάνονται μία τέτοια ψυχική άνάταση και καλλιτέρευση που να τους κάνει να πιστεύουν στην όμορφιά της ζωής και να συνεχίζουν με αισιοδοξία τον δρόμο τους, ύπερ-νικώντας τά έμπόδια».

Σάν ένας άσημαντος κι έγώ του ήχου δουλευτής,

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

θεωρώ χρέος μου να μιλώ γύρω από την τέχνη που ύπηρετώ και γι' αυτό πάνω κάπου - κάπου την πένα, προσπαθώντας να είπω κάτι σχετικό με αυτή, γιατί: «Αυτή με πρωτοτάβηξε στα μαγικά Της δίχτια και με παλμούς έφούντωσε τά νεαρά μου στήθια», όπως λέω άρχίζοντας κάτι φτωχός μου στίχους.

***

Η μουσική, σάν καθαρή πνευματική δημιουργία, ήτανε άγνωστη πριν από μερικούς αιώνες και προβάλλει Ιστορικά ύστερα από την ποίηση και τις εικαστικές τέχνες.

Όστόσο, σάν συναισθηματική πρώτη ύλη και σάν τεχνική προύποθεση, είναι πολύ παλιά, γι' αυτό και μελετώντας την Ιστορία βλέπουμε ότι, πολλούς αιώνες πριν, μέσα στα βάθη της άρχαιότητας, ο άνθρωπος ένωσε τη μουσική σάν άναγκαιότητα, διέγνωσε τη σημασία και την άποστολή που μπορεί να έχει στη ζωή και άρχισε να επιδιέεται σ' αυτή και να την καλλιερει.

Περνώοντας με τό κύλιμα του χρόνου από διάφορα έξελικτικά στάδια, έφθασε να γίνει και η μουσική άληθινή πνευματική δημιουργία και Ισάξια, πλάι στις άλλες τέχνες, που είχαν πάρει τη μορφή της δημιουργίας πολύ πριν από τη μουσική.

Την δυνατότητα που έχει ο άνθρωπος να μπορεί την κάθε ύλη να την πλάθει και να τη διαμορφώνει ανάλογα με την ψυχική και πνευματική του άνάγκη και πνοή, την έφήρμοσε και στον «ήχο», δημιουργώντας έτσι τη μουσική.

Η δύναμη και η γοητεία του μουσικού ήχου πάνω στον άνθρωπο, είναι άναμφισβήτητη.

Τό άξιοπερίεργο είναι ότι και οτάλογα ζώα και οτά θηρία άκόμα, ό μουσικός ήχος έξασκει κδοια έπιβολή. Σκυλιά, όλογα, άρκούδες, έλέφαντες χορεύουν ρυθμικά με τους ήχους της όρχήστρας ή κάνουν διάφορα γυμνάσια και άκροβατισμούς. Άγρια φαρ-

μακερά φίδια σαγηνεύονται από τους ήχους ενός πνευστού μουσικού όργάνου και κατανατούν πιεθμένα και βρόουλα άθόρματα.

***

Η τέχνη—ίσως λίγο περισσότερο ή μουσική—έχει διττή σημασία και σχέση προς τη ζωή, την πνευματική και την πρακτική.

Γιά την πνευματική σημασία και σχέση της τέχνης προς τη ζωή, διετύπωσαν τις διαφορετικές απόψεις τους οι κατά καιρούς αισθητικοί. Γενικά, κατά τη γνώμη μου, μπορεί να συνοψισθεί στα έξι κύρια σημεία ή σχέση της τέχνης προς τη ζωή από την πνευματική πλευρά: α) Στην τεχνική δραστηριότητα (τεχνικός σκοπός της τέχνης) όπως π. χ. είναι ή έκθεση μις εμουσικής σκέψης» με τη γλώσσα των ήχων, β) Στην ένδυνάμωση ή ένιςχυση του βίου, γ) Στην ώριμοποίηση της ζωής και στην τέρψη, δ) Στην κάθαρση των παθών με την ήθική επίδραση που έλασκει πάνω μας, ε) Στην έκφραση έθνικών πόνων ή στην εκδήλωση κοινωνικών καταστάσεων κ. ά.

Έγώ, θά περιορισθώ να είπω λίγα λόγια για την πρακτική σημασία που έχει ή μουσική στον καθόλου βίο του ανθρώπου, όπως διαπιστώνεται από τη γύρω μας καθημερινή ζωή.

Τό βρέφος από τη στιγμή που θά γεννηθεί, ζητάει μουσική. Και ή μητέρα του για να τό ήσυχάσει, για να τό άποκοιμίσει, τό αγιογραφουδάει κάποιο γλυκό σκοπό. Ένα αούτοχέδιο λαϊκό ναούρισμα ή κανένα άλλο γραμμένο από χέρι τεχνίτη.

Η Έκκλησία, τη μουσική χρησιμοποιεί για να όμνισει και δοξολογήσει τόν Θεό. Έτσι, στην Όρθόδοξη Άνατολική Έκκλησία δημιουργήθηκαν τά ώραια βυζαντινά μέλη, ενώ στη Δυτική Έκκλησία τάρτισουργήματα της θρησκευτικής μουσικής (Λειτουργίες, Καντάτες, Ρέκβιεμ, Πάθη κ. ά.).

Ό Στρατός ή όποιαδήποτε ομάδα που θέλει να βαδίσει ρυθμικά, θά έπιζητήσει τούς ήχους ενός έμβρατηρίου ή έστω τόν με ρυθμικότητα παραγόμενο κρουστό ήχο ενός τυμπάνου, που και αυτός δέν είναι άλλο από μουσική.

Ό Λαός, γενικά, πανηγυρίζει μιá σημαντική ήμερα της Ιστορίας του με τά θούρια που σκοπούν τόν ένθουσιασμό, όπως με τη μουσική έπίσης εκφράζει τά διάφορα συναισθήματά του, που είχαν ως άποτέλεσμα να δημιουργηθεί ή πλούσια παρακαταθήκη ή γνωστή σαν δημοτικό ή λαϊκό τραγούδι.

Στο γλέντι, στο πανηγύρι, στον γάμο, ή μουσική είναι τό στοιχείο που δίνει τη χαρά, τό κέφι, τόν γιορταστικό τόνο. Άλλά και όταν άκόμα ο ένθρωπος—έγκαταλείποντας τη ζωή—φεύγει για τό μακρινό ταξίδι, ή μουσική με τούς πένθιμους ήχους της εκφράζει τό θλιβερό συναισθήμα για τό χαμό.

Άν στα παραπάνω προστεθεί και ή τακτική και άπαραίτητη χρησιμοποίηση της μουσικής στις κινηματογραφικές ταινίες, όπως και ή καθημερινή χρησιμοποίησή της από τούς Ραδιοσταθμούς, γίνεται άκόμα πιο άντιληπτή ή σχέση της μουσικής προς τη ζωή.

***

Τό περιστατικό που άναφέρει ο θεός Όμηρος διτό θεοπέσιο τραγούδι του Αούτολόκου συντέλεσε ότο

σταμάτημα της άκατάσχετης αίμορρογίας της πληγής του Όδυσσέα, μιά φορά σαν παραμύδι. Είναι όμως και γνωστό πως έδω και άρκετό καιρό πριν, ή έπιστήμη άρχισε να ύπολογίζει και να δίνει μεγάλη σημασία στον ψυχικό ποράγοντα για την πρόληψη και για την θεραπεία των άσθενών.

Κατό συνέπεια, δέν ήτανε δυνατόν ο ένθρωπος—έπιστήμων να μην δηγηθεί να χρησιμοποίησει και τη μουσική σαν θεραπευτικό μέσο, όπως ήδη γίνεται, ίδιá σε περιπτώσεις νευροψυχικών παθήσεων.

Όταν άναλογοιθοίμε ότι, καθώς ή μουσική έχει τόν ρυθμό σαν κύριο στοιχείο της, έτσι και ή άνατομή, ή καρδιά, οι μύϊκές κινήσεις είναι έπίσης ρυθμίοι, ίσως φανεί λιγώτερο παράδοξο τό ότι ή μουσική μπορεί να έχει θεραπευτική επίδραση.

Άλλά μήπως και όλες οι ψυχικές καταστάσεις (λόπη, χαρά, εύαισθησία, μελαγχολία, αιοιοδοξία, τρέμος, όργη κ. λ. π.) δέν έχουν τ' αντίστοιχά τους στούς τόνους και στην άρμονία και στούς ρυθμούς της μουσικής; Άναμφισβήτητα έχουν. Και αυτό άποδεικνύεται καλύτερα στα «Συμφωνικά Παιήματα» που εκφράζουν όλες τις διαβρώσεις και μεταπτώσεις του ψυχικού κόσμου, όλες τις καταστάσεις της φύσεως.

Διαβάζοντας κάποτε κάτι σχετικό με τά παραπάνω, πληροφορήθηκα ότι από πειράματα που έγιναν έχει καταδειχθεί ότι ώρισμένο είδος μουσικής έπιδρά έπί άσθενών σε τρόπο που ν' αλλάξει τόν άναπνευστικό και κυκλοφορητικό ρυθμό, όπως άλλο πάλι έπιδρά έρεθιστικά ή καταπραυντικά, διεγερτικά ή κατευναστικά κ.ο.κ. Όπως έπίσης έτυχε να διαβάσω και για την τάση να χρησιμοπιηθεί ή μουσική σαν ύπνωτικό μέσο στις έγχειρήσεις.